

مرکز شهری آفرینش سرزنده

اصول طراحی شهری و باز آفرینی

نویسنده : سای پامیر

با پشتیبانی موسسه توسعه زمین شهری

مترجمین

دکتر مصطفی بهزاد فر (استاد گروه شهر سازی دانشگاه علم و صنعت ایران)

دکتر امیر شکیبا منش (استاد یار گروه شهر سازی دانشگاه هنر)

سورشناسه	: پامیر، سیریل بی.	Paumier, Cyril B.
عنوان و نام پدیدآور	: آفرینش مرکز شهری سرزنده: اصول طراحی شهری و بازآفرینی / نویسنده سای پامیر؛ مترجمین مصطفی بهزادفر، امیر شکیبامنش.	
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۸۹.	
مشخصات ظاهری	: ع، ۳۸۶ ص: مصور.	
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۴۵۴-۲۰۲-۲	
فهرست نویسی	: فیبا	
یادداشت	: عنوان اصلی: Creating a vibrant city center: urban design and regeneration principles, c2004	
یادداشت	: واژه نامه.	
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۴۸.	
موضوع	: شهرسازی	
موضوع	: مرکز شهر	
موضوع	: نوآوری شهری	
شناسه افده	: شکیبامنش، امیر، ۱۳۶۳-، مترجم	
شناسه افده	: بهزادفر، مصطفی، ۱۳۳۵-، مترجم	
شناسه افزوده	: علم و صنعت ایران. مرکز انتشارات	
رده بندی کنگره	: ۷۱۱.۸۹ / اپ ۱۶۵/۵ HT	
رده بندی دیویی	: ۳۳۱.۳۰۷	
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۱۸۸	

- مرکز انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران - تهران - نارمک صندوق پستی ۷۷۲۴۰۲۲۵ / تهران: ۷۷۲۴۰۲۲۵ / دورنویس: ۷۷۲۴۰۲۲۵
- فروشگاه: میدان "پارس" - جنب هنگام - خیابان دانشگاه علم و صنعت - دانشگاه علم و صنعت ایران - تلفن: ۷۷۲۴۰۳۸۳
- وب سایت: publication.iust.ac.ir

دانشگاه علم و صنعت ایران

نام کتاب: آفرینش مرکز شهری سرزنده: اصول طراحی شهری و بازآفرینی

تألیف: سای پامیر

مترجمین: دکتر مصطفی بهزادفر - دکتر امیر شکیبامنش

طرح روی جلد: دکتر مصطفی بهزادفر

گرافیک و صفحه آرایی: امین نجاری

چاپ اول: ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۵۰۰ جلد

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

شماره انتشارات: ۵۱۲

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران

* حق چاپ برای دانشگاه علم و صنعت ایران محفوظ است.

ISBN: 978-964-454-202-2

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۵۴-۲۰۲-۲

پیشگفتار مترجمین

هسته‌های مرکزی شهرهای ایران، به ویژه در حوزه بافت‌های کهن و تاریخی، که زمانی در اوج سرزندگی قرار داشتند، اکنون رو به افول نهاده‌اند. سرزندگی دیرینه این عرصه‌های ماندگار نتیجه کنش سازنده جمعی نیاکانی بودند که نیکوئی کردار و گفتار و رفتار خود را بر بناها و بافت‌های آبادی‌ها و شهرهای خود آذین بسته و متبلور نمودند. آنان به آفرینش عرصه‌هایی دست زده‌اند که در عصر خود محصوریت زمانی فضاها و مکان‌ها را می‌زدودند. اما اکنون گرد و غبار ناکارانی چنان بر آن عرصه‌ها فرو نشسته است که نه تنها گذشته شهر ایرانی را در پوشش خود پنهان نموده‌اند، بلکه حال و آینده زیبایی‌های شهرها را نیز خدشه‌دار و تهدید می‌کنند.

این عرصه را سازندگی دوباره نیاز است. آن نوع سازندگی نیاز است که فراتر از کمیت‌های متداول مهندسی ساختمان به رزمی‌ها، سازندگی کیفیت‌مدار متغیرها و نمایانگرهای محیطی با ابزار و اسبابی فراتر از مادیت‌های مهندسی را با ادب و باف قرار داد. آنچه که آفریده شده بود را باید بازآفرینی نمود. بازسازی را باید با مایه بازآفرینی بارور نمود. باید بازآفرینی را پرچمی ساخت که بو و حال و هوای سرزندگی داشته باشد. اسباب و ابزار این جریان را تجربه دانش و هنر ویژه‌ای طلب می‌نماید که در طراحی شهری جای دارد. طراحی شهری حرفه - دانش و هنری است که ساماندهی و ارتقا کیفیات محیطی فضاها و همگانی بیرونی (شهری) را پرچم داری می‌کند. هسته مرکزی شهر، فضاها و مکان‌های همگانی و بیرونی برجسته‌ای هستند که سامان بخشی کیفیات محیطی آنها می‌تواند نماد سامان بخشی و سرزندگی تمامیت یک شهر یا هر نوع باهمستان دیگر باشد. همانگونه که گفته شد هسته‌های مرکزی شهر ایرانی رو به سست شدگی و افول نهاده‌اند. طراحی شهری به مثابه بازو و نیرویی در آمیخته با هم می‌تواند ضمن شناخت مسائل و تحلیل شرایط هسته‌های مرکز شهرها، با ابزار، شیوه و تکنیک‌های خاص، بازآفرینی این عرصه را به ارمغان آورد. استناد به منابع و مآخذ علمی متکی به تجربیات جهانی دانش طراحی شهری یکی از ابزار موفقیت در این مسیر (جریان باز آفرینی) است.

کتاب آفرینش مرکز شهری سرزنده نمونه‌ای از این تجربه است که اصول، شیوه‌ها و نمونه‌های بازآفرینی را با یکدیگر در یک نوشتار گرد آورده است. این کتاب بر اساس یک طرح پژوهشی، مورد حمایت موسسه زمین شهری، تدوین گردیده و توسط موسسه مذکور نیز منتشر شده است. کتاب مذکور شیوه استنتاجات کاربردی حداقل ۲۰۰ تجربه موردی طراحی شهری، به ویژه در کشورهای پیشرفته است. بنابراین می‌تواند الگو و راهنمای مفیدی برای بازآفرینی عرصه‌های همگانی بیرونی به ویژه فضاها و مرکزی در حال از دست رفتن شهرهای ایرانی باشد.

در متن کتاب از واژه "آفرینش" به فراوانی یاد شده است. در موارد زیادی بر "بازآفرینی" قلمروهای همگانی و مراکز شهری تأکید فراوانی شده است. بعلاوه، از آنجایی که کتاب مذکور با رویکرد طراحی شهری تألیف شده است بر مفهوم، قاعده و فرآیند آفرینندگی و آفرینش در آن تأکید شده است. لذا در تعمیم فراپوشی این مفهوم غالباً واژه انگلیسی Regeneration در این کتاب بازآفرینی ترجمه شده است؛ هرچند معادل‌های دیگری نیز بر آن مترتب است.

این کتاب راهنمایی را برای طراحان شهری، راهبران حرفه‌ای و اجتماعی و مدیران شهری در جهت ارتقاء و سامان‌بخشی کیفیات محیطی قلمروهای همگانی به ویژه همگانی بیرونی، فراهم می‌نماید. مترجمین در مسیر پاسخدهی به نیاز جامعه حرفه‌ای، علمی و اجرایی شهرسازی کیفیت‌مدار و یا دست یازیدن به به طراحی شهری با کیفیت به ترجمه این کتاب دست زده‌اند. در آماده‌سازی این کتاب افراد و گروه‌های مختلفی نقش داشته‌اند که در این بین نقش مهندسین مشاور آرمانشهر و آقای امین تجاری پررنگ‌تر است. بدینوسیله از این مهندسین مشاور و آقای نجاری که برای تنظیم صفحات در محیط InDesign زحمت کشیده سپاسگذاری می‌شود. مترجمین ضمن تبریک همه لغزش‌های احتمالی ترجمه و امید به مفید بودن کتاب، انتظار دارند که دیدگاه صاحب‌نظران، دست‌اندرکاران و مردم گرانقدر را برای اصلاحات محتمل در چاپ‌های بعد دریافت کنند.

مصطفی بهزادفر ، امیر شکیبامنش

تهران - پاییز ۱۳۸۸

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف.....	- پیشگفتار مترجمین
ج.....	- درباره مؤسسه زمین شهری
د.....	- درباره نویسنده
و.....	- تقدیمات
ز.....	- دیباچه
ط.....	- فهرست مطالب
۲.....	- مقدمه
	فصل اول: چشم انداز تاریخی
۱۱.....	۱-۱- تعریف ویژگی ها
۱۱.....	۱-۱-۱- قابلیت دسترسی
۱۲.....	۱-۱-۲- تنوع کاربری ها
۱۳.....	۱-۱-۳- تمرکز و تراکم کاربری ها
۱۵.....	۱-۱-۴- ساختار سازمان دهنده
۱۷.....	۲-۱- تغییرات در ترکیب تجاری مرکز شهر
۱۹.....	۳-۱- تغییرات در شخصیت کالبدی مرکز شهر
۲۰.....	۴-۱- تغییر ارزش ها و دیدگاه ها
	فصل دوم: اصول بازآفرینی
۲۵.....	- اصل اول: بهبود تنوع کاربری (استفاده)
۲۶.....	- اصل دوم: تشویق فشردگی
۲۸.....	- اصل سوم: ایجاد تراکم توسعه
۲۹.....	- اصل چهارم: اطمینان حاصل نمودن از توازن فعالیت ها
۳۰.....	- اصل پنجم: بالا بردن سهولت دسترسی
۳۱.....	- اصل ششم: آفرینش پیوندهای عملکردی
۳۲.....	- اصل هفتم: ساختن یک سامانه هویتی مثبت
	فصل سوم: اجزاء عناصر بازار
۳۵.....	۳-۱- ادارات
۳۸.....	۳-۲- خرده فروشی

۳۹	۳-۲-۱- اشکال توسعه خرده‌فروشی
۴۰	- مراکز منطقه‌ای
۴۱	- بازارهای اختصاصی
۴۳	- پروژه‌های مختلط چند منظوره
۴۴	- بازارهای فضای آزاد و فروشندگان خیابانی
۴۴	- خدمات خرده‌فروشی واحدهای همسایگی (محل‌ای)
۴۴	۳-۲-۲- ارزیابی بازار خرده‌فروشی
۴۹	۳-۳- مسکن
۵۴	۳-۴- امکانات و تسهیلات فرهنگی و تفریحی
۵۵	۳-۵- هتل‌ها، مراکز همایش و سالن‌های کنفرانس
	فصل چهارم. اهمیت مکان
۶۱	۴-۱- رابطه بین بازار و مکان
۶۲	۴-۲- مکان در نقش یک محال
۶۳	۴-۳- مکان به عنوان تسهیل‌کننده داد و ستد
۶۵	۴-۴- مکان به عنوان یک نیروی پان
۶۵	۴-۵- یک شیوه هماهنگ: همکاری و مشارکت
۶۸	۴-۶- چارچوبی برای تعریف اهداف عملیاتی
۶۹	۴-۶-۱- ساختن برپایه‌ی امکانات و داشت‌های محلی
۷۱	۴-۶-۲- کیفیت تجربه عابران پیاده
۷۳	- ایجاد توازن بین نیازهای سواره و پیاده
۷۵	- توسعه بزرگ مقیاس
۷۵	- امکانات و تجهیزات رفاهی
	فصل پنجم: اصول طراحی مکان (مرکزی شهر)
۸۱	۵-۱- اصل یکم: آفرینش یک ساختار سازمان‌دهنده
۸۲	۵-۱-۱- الگوی خیابان‌ها و بلوک‌ها
۸۴	۵-۱-۲- سلسله مراتب خیابان‌ها
۸۵	۵-۱-۳- فضاهای باز
۸۵	۵-۱-۴- کاربری زمین و تراکم
۸۶	۵-۱-۵- تعریف فضایی
۸۷	۵-۲- اصل دوم: بوجود آوردن هویتی برجسته (ممتاز)
۸۹	۵-۲-۱- ساختمان‌های تاریخی

- ۹۰..... ۲-۲-۵- جغرافیا
- ۹۲..... ۳-۲-۵- نشانه ها
- ۹۳..... ۴-۲-۵- تدابیری برای منظر خیابان
- ۹۴..... ۵-۲-۵- هنر جمعی (مردمی)
- ۹۴..... ۶-۲-۵- فضاهای همگانی
- ۹۶..... ۳-۵- اصل سوم: ایجاد تنوع و جذابیت
- ۹۷..... ۴-۵- اصل چهارم: اطمینان از تداوم بصری و عملکردی
- ۹۹..... ۱-۴-۵- ماری
- ۱۰۰..... ۲-۴-۵- طرح امان
- ۱۰۱..... ۳-۴-۵- ماری
- ۱۰۲..... ۴-۴-۵- پیوندها
- ۱۰۳..... ۵-۵- اصل پنجم: به حداقل رساندن سبقت استفاده (راحتی)
- ۱۰۳..... ۱-۵-۵- حرکت عابران پیاده
- ۱۰۴..... ۲-۵-۵- پارکینگ
- ۱۰۴..... ۳-۵-۵- حمل و نقل همگانی
- ۱۰۵..... ۶-۵- اصل ششم: فراهم نمودن آسایش
- ۱۰۶..... ۱-۶-۵- آب و هوا
- ۱۰۷..... ۲-۶-۵- ترافیک
- ۱۰۷..... ۳-۶-۵- تسهیلات رفاهی (همگانی)
- ۱۰۷..... ۴-۶-۵- ایمنی فیزیکی
- ۱۰۸..... ۷-۵- اصل هفتم: تأکید بر کیفیت بالا
- فصل ششم: فضاهای همگانی
- ۱۱۱..... ۱-۶- آفرینش یک فضای همگانی موفق
- ۱۱۴..... ۲-۶- عناصر یک مکان همگانی موفق مرکزی
- ۱۱۴..... ۱-۲-۶- موقعیت استقرار
- ۱۱۶..... ۲-۲-۶- اندازه
- ۱۱۶..... ۳-۲-۶- برنامه چینی
- ۱۱۸..... ۴-۲-۶- طراحی
- ۱۱۸..... - ارتباط با خیابان
- ۱۲۰..... - مکان‌های راحت برای نشستن*
- ۱۲۰..... - کاربری‌های انعطاف پذیر

- ۱۲۰.....آسایش -
- ۱۲۲.....تسهیلات رفاهی و تفریحی* -
- ۱۲۲.....کیفیت بالا و سادگی -
- ۱۲۳.....۳-۶- دیگر فضاهای همگانی
- ۱۲۳.....۱-۳-۶- طراحی و موقعیت استقرار
- ۱۲۴.....۲-۳-۶- میدانچه ها
- ۱۲۶.....۳-۳-۶- پارک ها
- ۱۲۸.....۴-۳-۶- آب کنارها
- ۱۳۰.....۴-۶- فضاهای همگانی داخلی
- ۱۳۰.....۱-۴-۶- مکان های مرکب خصوصی / همگانی
- ۱۳۲.....۲-۴-۶- دوری جستن از تاثیرات ناخواسته
- ۱۳۲.....۳-۴-۶- اصول طراحی
- ۱۳۴.....۵-۶- مدیریت و نگهداری فضاهای همگانی
- فصل هفتم: قلمرو پیاده
- ۱۳۷.....۱-۷- اجزاء عناصر سامانه
- ۱۳۸.....۱-۱-۷- معابر سازنده سون فقرات شهری
- ۱۴۰.....۲-۱-۷- خیابان های مواصلاتی اصلی
- ۱۴۰.....۳-۱-۷- خیابان های مواصلاتی فرعی
- ۱۴۰.....۴-۱-۷- معابر و اصل درون بلوکی
- ۱۴۲.....۲-۷- ملاحظات طراحی مهم
- ۱۴۲.....۱-۲-۷- منظر خیابان
- ۱۴۲.....۲-۲-۷- عرض پیاده رو
- ۱۴۴.....۳-۲-۷- کف سازی پیاده رو
- ۱۴۶.....۴-۲-۷- کاشت گیاهان
- ۱۴۶.....۵-۲-۷- تجهیزات (مبلمان) خیابان
- ۱۴۸.....۳-۷- خیابان های مخصوص عابرین پیاده (پیاده راه ها)
- ۱۵۲.....۴-۷- سامانه های پیاده رو هوایی
- فصل هشتم: حرکت سواره
- ۱۵۹.....۱-۸- سلسله مراتب حرکت سواره
- ۱۶۲.....۲-۸- خیابان های شریانی اصلی
- ۱۶۲.....۱-۲-۸- دروازه ها و لبه ها

۱۶۶	۸-۲-۲- دسترسی به مرکز شهر
۱۶۶	- کمربندهای شریانی
۱۶۸	- بزرگراه‌های غیر همسطح هوایی (روزمینی) وزیرزمینی
۱۷۰	۸-۲-۳- در متن هسته مرکزی
۱۷۰	۸-۲-۴- خیابان‌های یک طرفه
۱۷۱	۸-۳-۳- خیابان‌های دسترسی فرعی (درجه دوم)
۱۷۱	۸-۳-۱- خیابان‌های جمع و پخش کننده
۱۷۳	۸-۳-۲- خیابان‌های ویژه حمل و نقل همگانی
۱۷۴	۸-۳-۳- خیابان‌های دسترسی محلی

فصل نهم: حمل و نقل همگانی

۱۷۷	۹-۱- حمل و نقل همگانی مبدا، سفرهای کاری روزانه
۱۷۸	۹-۱-۱- ارتقاء سطح حمل و نقل عمومی
۱۷۸	۹-۱-۲- حمل و نقل (همگانی) خطی کوتاه
۱۸۰	۹-۲-۲- دالان‌های حمل و نقل همگانی
۱۸۰	۹-۲-۱- خط عبورها و خیابان‌های ویژه حمل و نقل همگانی
۱۸۲	۹-۲-۲- طراحی معابر ویژه حمل و نقل همگانی
۱۸۲	۹-۲-۳- سامانه‌های حمل و نقل همگانی هوایی

فصل دهم: تسهیلات پارکینگ

۱۸۷	۱۰-۱- محدود کردن استفاده از پارکینگ‌های طولانی مدت
۱۸۹	۱۰-۲- تخصیص پارکینگ‌ها به نحو موثر
۱۹۰	۱۰-۳- تشویق به ایجاد پارکینگ‌های طبقاتی
۱۹۱	۱۰-۴- افزایش کارایی
۱۹۲	۱۰-۵- محل استقرار پارکینگ
۱۹۵	۱۰-۶-۱- ملاحظات مربوط به طراحی پارکینگ‌ها
۱۹۵	۱۰-۶-۱- پارکینگ‌های سطح خیابان
۱۹۶	۱۰-۶-۲- قطعات (پارکینگ) سطحی
۱۹۷	۱۰-۶-۳- پارکینگ‌های طبقاتی

فصل یازدهم: ضوابط راهنمای هدایت و کنترل توسعه (ساخت و ساز)

۲۰۶	۱۱-۱- باززنده سازی و استفاده مجدد
۲۰۸	۱۱-۱-۱- هویت و جذابیت بازار
۲۰۹	۱۱-۱-۲- راهبردهای حفاظت

۳۱۲.....	۱-۱-۳- ضوابط راهنمای هدایت و کنترل باززنده سازی.....
۳۱۴.....	۱-۱-۴- نمای فوقانی.....
۳۱۴.....	- قرنیز و آزاره.....
۳۱۴.....	- مصالح دیوارها.....
۳۱۵.....	- پنجره ها.....
۳۱۶.....	- ستون ها.....
۳۱۷.....	۱-۱-۵- نمای همکف (جلو خان) مغازه ها.....
۳۱۸.....	- پنجره های نمایی.....
۳۱۹.....	- ورودی ها.....
۳۱۹.....	- سایبان ها.....
۳۲۰.....	۱-۱-۶- جداره های پشتی و کناری.....
۳۲۰.....	 ساختمان های سربش
۳۲۲.....	- ره های کناری ناتمام
۳۲۲.....	- جار های پشتی
۳۲۲.....	۱-۱-۷- علائم (الله).....
۳۲۳.....	- اندازه.....
۳۲۳.....	- موقعیت.....
۳۲۴.....	- جنس تابلوها.....
۳۲۴.....	- رنگ.....
۳۲۵.....	- پیام ها.....
۳۲۵.....	- روشنایی.....
۳۲۶.....	۱۱-۲- توسعه های (ساخت و سازهای) جدید.....
۳۲۶.....	۱۱-۲-۱- توسعه درون افزا.....
۳۲۸.....	- عقب نشینی های روبه خیابان.....
۳۲۸.....	- فضا سازی بین ساختمان ها.....
۳۲۹.....	- ارتفاع و حجم ساختمان.....
۳۲۹.....	- ورودی های ساختمان ها.....
۳۲۹.....	- سازماندهی نما.....
۳۲۹.....	۱۱-۲-۲- توسعه های جدید بزرگ مقیاس.....
۳۳۱.....	- وضع محدودیت های ارتفاعی مناسب.....
۳۳۲.....	- مکان یابی ساختمان های بلند مرتبه.....

۲۳۴	- مقابله با آثار و تبعات ساختمان های بلند مرتبه
۲۳۴	- آبر ساختارها
	فصل دوازدهم: خطوط راهنماهای تهیه برنامه (برنامه سازی)
۲۳۹	۱-۱۲- شناخت موضوعات و فرصت ها
۲۴۱	۲-۱۲- اطمینان از همکاری در سطح وسیع و برقراری توافق
۲۴۳	۳-۱۲- جانداختن و بعمل آوردن محصولات برنامه ریزی
۲۴۶	۴-۱۲- تدبیر شیوه های اجرایی بخش عمومی
	فصل سیزدهم: فرآیند چشم انداز سازی
۲۵۵	۱-۱۳- فلسفه یک
۲۵۷	۲-۱۳- فرآیند - هم انداز سازی میلوکی
۲۵۸	۱-۲-۱۳- مشارکت هرگانی
۲۶۰	۲-۲-۱۳- پیش نهادان طرح
۲۶۴	۳-۲-۱۳- مطالعات بزرگ
۲۶۶	۴-۲-۱۳- مزیت ها و محدودیت ها
	فصل چهاردهم: طرح توسعه
۲۷۴	۱-۱۴- عناصر طرح
۲۷۴	۱-۱-۱۴- بیانیه سیاست ها و اهداف عملیاتی
۲۷۵	۲-۱-۱۴- چارچوب طراحی شهری
۲۷۶	۳-۱-۱۴- برنامه (طرح) توسعه کالبدی
۲۷۷	۲-۱۴- ابزار اجرای برنامه (طرح)
۲۷۷	۱-۲-۱۴- مقررات و مشوق ها
۲۷۷	- شیوه های سستی منطقه بندی
۲۷۹	- نواحی ویژه
۲۸۱	- نواحی برخوردار از سامانه واحد برنامه ریزی شده
۲۸۱	- فرآیند بازبینی برنامه ساختگاه
۲۸۱	- پهنه بندی تشویقی
۲۸۳	۲-۲-۱۴- فرآیند بازبینی طراحی (طرح)
	فصل پانزدهم: اجرای طرح (برنامه)
۲۸۸	- بالتیمور، مریلند: توسعه بندرگاه داخلی
۲۹۱	- بالتیمور، مریلند: بازآفرینی محله مسکونی اترین
۲۹۴	- بالتیمور، مریلند: توسعه بلوار

- بلفاست، ایرلند شمالی: ارتقاء میدان دانشگاه ۲۹۷
- شیکاگو، ایلی نویز: توسعه مرکز ایلی نویز ۳۰۰
- سینسیناتی، اهایو: باز آفرینی مرکز شهر ۳۰۳
- کارلرزروه، آلمان: باز آفرینی مرکز شهر ۳۰۶
- لیورپول، انگلستان: باز آفرینی مرکز شهر ۳۰۹
- منچستر، انگلستان: باز آفرینی کانال بریج و اتر ۳۱۲
- پورتلند، ارگون: باز آفرینی مرکز شهر ۳۱۵
- واشنگتن، دی سی: باز آفرینی خیابان پنسیلوانیا ۳۱۸
- ویل مینگتون، دلاور: توسعه ساحل رودخانه کریستینا ۳۲۱
- ساراسوتا، فلوریدا: باز آفرینی مرکز شهر ۳۲۴
- کنساس، ویسکانسین: توسعه هاربر پارک ۳۲۷
- لیکلند، فلوریدا: باز آفرینی حوزه تاریخی ۳۳۰
- ساراسوتا، فلوریدا: باز آفرینی مرکز شهر ۳۳۳
- ساوانا، جورجیا: باز آفرینی مرکز شهر ۳۳۶
- مؤخره ۳۴۱
- منابع ۳۴۷
- واژه نامه
- ۱- واژه نامه به ترتیب الفبائی انگلیسی به فارسی ۳۴۹
- ۲- واژه نامه به ترتیب الفبائی فارسی به انگلیسی ۳۶۸